

Geestelijk leiderschap: zaak van de enkeling of van de gemeenschap?

Ik ben opgegroeid in een Baptistengemeente. Nog vóór ik tot aanvaarding van het geloof in Jezus Christus was gekomen kende ik al het onderscheid tussen een gemeente en een ògroepö. Zo diep zit het ògemeentebesefö' in een Baptistengemeente! Een ògroepö bestaat uit de aanhangers van een begaafd spreker of geestelijk organisator. De groep selecteert zichzelf rondom de leider. De groep heeft geen eigen leven en geen eigen gezicht. Haar gezicht is het gezicht van de leider. Een gemeente daarentegen heeft wel een eigen leven en een eigen gezicht en een eigen gezag. Een gemeente bestaat niet bij de gratie van de leider en zijn gaven. Het omgekeerde is waar: de leider bestaat bij de gratie van de gemeente.

Het gezicht van een gemeente is méér dan het gezicht van haar leider. Het gezag van de gemeente is méér dan het persoonlijk gezag van haar leider(s). Dit laatste komt in een Baptistengemeente tot uitdrukking in de gemeentevergadering. Daar - in het samen zijn van alle leden, waar alle leden gelijkelijk recht van spreken en beslissen hebben - vallen de echte beslissingen. Ook voorganger en raad hebben zich te stellen onder het gezag dat functioneert in de vergadering van alle leden.

Geen volksregering maar òGeestesregeringö.

Het bovenstaande klinkt democratisch maar is het niet. Een gemeentevergadering is geen vergadering waarin de òstem des volksö het voor het zeggen heeft. Zo'n vergadering is het samen zijn van hen die òdoor één Geest tot één lichaam zijn gedooptö (1 Kor. 12:13). In die vergadering heeft de Geest, middels de gemeenschap der leden, het voor het zeggen. Dit typeert het werk van de Geest. De Geest werkt binnen de *gemeenschap* der gelovigen. Ook de leiding die de Geest binnen de gemeente geeft, geeft zij binnen het kader van de gemeenschap. Wij hebben de neiging leiderschap te vereenzelvigen met exclusiviteit. Voor ons alledaags gevoel staat een leider boven de gemeenschap en geeft vanuit die exclusieve positie leiding aan de gemeenschap. Dit is echter geen geestelijk leiderschap. Als de Geest leiding geeft aan een gemeente, bedient Hij zich van mensen die in hun leiderschap voluit deel van de gemeenschap blijven. Het is veelzeggend dat de ògave om te besturenö genoemd wordt in een gedeelte waarin het gaat over het samenzijn van alle leden in een organisch verband dat met een lichaam vergeleken wordt (1 Kor. 12:28).

Tendenzen in de richting van persoonlijk leiderschap.

Als ik het goed zie is er momenteel binnen zogeheten evangelische en charismatische kringen een tendens in de richting van exclusief persoonlijk leiderschap. Dit voert tot de stelling dat de gemeente geen subject maar object van leiding is. Ze geeft geen leiding maar ontvangt deze, van enkele speciaal daartoe geroepen en begiftigde òmensen Godsö. Wie zich verdiept in de argumentatie die bij deze visie op geestelijk leiderschap wordt geleverd, doet onthutsende ontdekkingen. Feitelijk wordt het geestelijk leiderschap gepresenteerd als een vergeestelijkt natuurlijk leiderschap. In een boekje over geestelijk leiderschap bleek iemand als een generaal dezelfde leidinggevendende eigenschappen te bezitten als een geestelijk leider! Alleen had in het laatste geval de Geest beslag gelegd op dit natuurlijk leiderschap. Natuurlijk leiderschap heeft een onweerstaanbare neiging tot exclusief leiderschap. Vergeestelijkt natuurlijk leiderschap zal onontkoombaar leiden tot exclusief geestelijk leiderschap. Het ògeestelijkeö functioneert dan als de legitimatie van de natuurlijke òloop der dingenö. De natuurlijke alleenheerser kan dan in de gemeente niet meer op zijn autoritaire neigingen gewezen worden, want deze zijn dan juist gave en roeping Gods! In charismatische kringen bestaat de neiging de geestelijk leider te zien als de middelaar tussen God en mensen. Christus gaat niet rechtstreeks om met zijn gemeente maar via de charismatisch begaafde leider. Opvallend in deze beschouwingen over christelijk leiderschap is dat het oudtestamentisch priesterschap vaak model staat. Nog opvallender is dat hierin de klassieke katholieke ambts-theologie, die de geestelijke ziet als de vertegenwoordiger van de gemeente bij God en van God bij de gemeente, weer omhelsd wordt.

Onze taak.

Het valt niet te ontkennen dat het geestelijk gelegitimeerde autoritaire leiderschap in veel groepen en bewegingen groot succes heeft. En ook velen tot zegen is. Als dit succes en deze zegen een christelijke trend zou worden, moeten baptistengemeenten zich hier bewust niet door laten beïnvloeden. Baptistengemeenten hebben op het terrein van geestelijk leiderschap een onopgeefbare identiteit. Een Baptistengemeente die de persoonlijke autoritaire leider accepteert geeft hiermee haar identiteit als gemeente op. Wij hebben de opdracht om vanuit onze eigen traditie de *gemeenschap*, met de gemeentevergadering als organisatorische gestalte daarvan, aan te wijzen als het kader waarbinnen gemeenteleiding functioneert.

Olof de Vries